

Rafael Subirachs

1.

Dos madrigals Op. 1

Oh quin esguard els vostres
ulls!

Oh quines dents la vostra
boca!

(Original l v. i piano)

Les primeres cançons

de

Rafael Subirachs i Ricart

Opus 1, 2, 3, 4 i 5

Cant i piano

revisió:

Rafael Subirachs i Vila

Revisió dedicada a la professora i organista ANGELINA PUIGDELLÍVOL; fou ella que va convèncer al mestre Rafael Subirachs i Ricart de no eliminar aquestes cançons de la seva *opera omnia*, quan es trobaven en el procés d'enumerar les obres, i davant el dubte que el mestre li havia manifestat en mantenir-les. És per això que, creiem, és un fet de justícia dedicar-li la revisió que n'hem obtingut.

Dos madrigals / opus 1
Rafael Subirachs i Ricart

I

"Oh quin esguard els vostres ulls..."

música: Rafel Subirachs i Ricart
poesia: Alfons Fernández Burgas
revisió: Rafael Subirachs i Vila

$\text{♩} = 60$

Cant

p Cel en- fos - quit de tem- pes - tat. Don - ze - lla, _____

Piano

p

6

amb ton es - guard _____ fo - ra- da el noc- turn cel. _____

11

Res- plan- di - ran fo - rats en l'obs- cur vel i ca- da

16

fo - ra - det se - rà u - na es - tre - lla. _____

Dos madrigals / opus 1
Rafael Subirachs i Ricart

2

II

"Oh quines dents la vostra boca..."

música: Rafel Subirachs i Ricart
poesia: Alfons Fernández Burgas
revisió: Rafael Subirachs i Vila

21
8
mp Oh bo-ca xi - ca amb den - ta - du - ra blan - - -

26
8 ca; pi - nya que en comp - tes de pinyons té dents; for - nal ver -

31
8 me - lla que en sa gola tan - ca un em - blanqueït es - clat de pen - - - sa -

36
8 ments. Ah!

Vic 4-V-1925

I

"Oh quin esguard els vostres ulls...!"

Cel enfosquit de tempestat.
Donzella, amb ton esguard
forada el nocturn cel.

Resplandiran
forats en l'obscur vel
i cada foradet serà una estrella.

II

"Oh quines dents la vostra boca...!"

Oh boca xica amb dentadura blanca;
pinya que en comptes de pinyons té dents;
fornal vermella que en sa gola tanca
un emblanqueït esclat de pensaments.

Crec en un Déu i en una Pàtria Santa
Rafael Subirachs i Ricart / Opus 2 - núm. 1

música: Rafael Subirachs i Ricart
poesia: Autor anònim
revisió: Rafael Subirachs i Vila

$\text{♩} = 60$

39 *mp* *p*

45 *mf* *mp*

51 *f*

57 *p* Crec en un Déu i en u - na Pà - tria San - ta. Crec en la llui - ta i en el

p

63 mar que can - ta. Crec en l'es - tel que el nos - tre cel in - fla - ma amb

mf *mp*

69 una flamarada estesa de llum bla - va.

75 *mp* Crec en la llui - ta i en el mar que can - ta.

81 *mf* Crec en l'es - tel que el nos - tre cel in - fla - ma amb una flamarada estesa de llum bla -

87 va.

ff

Crec en un Déu i en una Pàtria Santa.
Crec en la lluita i en el mar que canta.
Crec en l'estel que el nostre cel inflama
amb una flamarada estesa de llum blava.

Dia gris / (Calitja)
Rafael Subirachs i Ricart / Opus 2 - núm. 2

música: Rafel Subirachs i Ricart
poesia: Autor anònim
revisió: Rafael Subirachs i Vila

90 *p* Deu ser molt fort a - vui el sol per tal de que, sens gai-re llum, es -

94 ten - - - dre dei-xa a l'es - pai del cel gra-pats de

98 cen - dra en un llen - çol gris. *p* Deu ser molt

102

mf >

Deu ser molt fort
avui el sol
per tal de que, sens gaire llum, estendre
deixa a l'espai
del cel grapats de cendra en un llençol gris.

Del Montserrat
Rafael Subirachs i Ricart / Opus 3

música: Rafel Subirachs i Ricart
poesia: Autor anònim
revisió: Rafael Subirachs i Vila

104

Oh Montserrat, tes serres, jo di-ri-a, són ge-nis pe-tri-fi-cats que, en veure Cata-

mf *f*

108

lu-nya a-gò-ni-ca, els hi surten pun-xes.

Del Montserrat
Rafael Subirachs i Ricart / Opus 3

música: Rafel Subirachs i Ricart
poesia: Autor anònim
revisió: Rafael Subirachs i Vila

Oh Montserrat, tes serres, jo di-ri-a, són ge-nis pe-tri-fi-cats que, en veure Cata-

mf *f*

lu-nya a-gò-ni-ca, els hi surten pun-xes.

120

mf *mp*

Oh Montserrat,
tes serres, jo diria,
són genis petrificats que,
en veure Catalunya
agònica,
els hi surten punxes.

Jorn de primavera
Rafael Subirachs i Ricart / Opus 4

8

música: Rafel Subirachs i Ricart
poesia: Autor anònim
revisió: Rafael Subirachs i Vila

$\text{♩} = 60$
 $\text{♩} = 60$

122

p

129

136

143

p Jorn de cris-

150

tall. Lleu-ge-ra-ment des - clo - sa u-na pon - ce - lla riu al bes del sol.

Jorn de primavera
Rafael Subirachs i Ricart / Opus 4

música: Rafel Subirachs i Ricart
poesia: Autor anònim
revisió: Rafael Subirachs i Vila

157

mp Jorn de cris - tall. Lleu-ge-ra-ment des - clo - sa u-na pon -

164

mp Men-tre res - sona el càntic
ce - lla riu al bes del sol.

171

d'u - na a - lo - sa romp el cris - tall el dring d'un pi-ca - rol.

178

mp Men-tre res - sona el càntic d'u - na a - lo - sa ——— romp el cris - tall el

185

dring d'un pi-ca - rol. ———

192

rit.

pp

199

Jorn de cristall.
Lleugerament desclosa
una poncella
riu al bes del sol.

Mentre ressona
el càntic d'una alosa
romp el cristall
el dring d'un picarol.

Camps a través
Rafael Subirachs i Ricart / Opus 5

música: Rafael Subirachs i Ricart
poesia: Autor anònim
revisió: Rafael Subirachs i Vila

200 $\text{♩} = 120$

mf

p El

207

blat s'ha se - gat, els cants han ca - llat. ¡Mal - hau - - - ra - - da la da - lla!

mp

214

L'o - reig, no tro - bant res - pos - ta al seu cant, min - - - - va

ritard

221

i a - ra - ca - lla.

f

p Les

p

228

ti - ges se - ga - des del blat em - mu - dit al peu dels da - llai - res;

235

al - gú en fa - rà pa, pa - lla pel bes - tiar, de mi

242

un can - tai - re.

f *mf*

248

mp El blat s'ha a - ja - gut, la pe - dra ha fet cau - re. Ni u - na ti - ja

mp El blat s'ha a - ja - gut, la pe - dra ha fet cau - re. Ni u - na ti - ja

mp

255

dre - ta! Pels claps veus al cau, po - ru - gues d'es - pant, hu - mils

262

ma - ri - e - tes.

268

ff

El blat s'ha segat,
els cants han callat.
¡Malhaurada la dalla!
L'oreig, no trobant
resposta al seu cant,
minva i ara calla.

Les tiges segades
del blat emmudit
al peu dels dallaires;
algú en farà pa,
palla pel bestiar,
de mi un cantaire.

El blat s'ha ajagut,
la pedra ha fet caure.
Ni una espiga dreta!
Pels claps veus al cau,
porugues d'espant,
humils marietes.

***«Dos madrigals» / Opus 1 ***

I

"Oh quin esguard els vostres ulls..."

Cel enfosquit de tempestat.
Donzella, amb ton esguard
forada el nocturn cel.

Resplandiran
forats en l'obscur vel
i cada foradet serà una estrella.

II

"Oh quines dents la vostra boca..."

Oh boca xica amb dentadura blanca;
pinya que en comptes de pinyons té dents;
fornal vermella que en sa gola tanca
un emblaqueït esclat de pensaments.

***Crec en un Déu i en una Pàtria Santa / Opus 2
- núm. 1 ***

Crec en un Déu i en una Pàtria Santa.
Crec en la lluita i en el mar que canta.
Crec en l'estel que el nostre cel inflama
amb una flamarada estesa de llum blava.

Vic 4-V-1925

***Dia gris / (Calitja) Opus 2 - núm. 2 ***

Deu ser molt fort
avui el sol
per tal de que, sens gaire llum, estendre
deixa a l'espai
del cel grapat de cendra en un llençol gris.

***Del Montserrat / Opus 3 ***

Oh Montserrat,
tes serres, jo diria,
són genis petrificats que,
en veure Catalunya
agònica,
els hi surten punxes.

***Jorn de primavera / Opus 4 ***

Jorn de cristall.
Lleugerament desclosa
una poncella
riu al bes del sol.

Mentre ressona
el càntic d'una alosa
romp el cristall
el dring d'un picarol.

***Camps a través / Opus 5 ***

El blat s'ha segat,
els cants han callat.
¡Malhaurada la dalla!
L'oreig, no trobant
resposta al seu cant,
minva i ara calla.

Les tiges segades
del blat emmudit
al peu dels dallaires;
algú en farà pa,
palla pel bestiar,
de mi un cantaire.

El blat s'ha ajagut,
la pedra ha fet caure.
Ni una espiga dreta!
Pels claps veus al cau,
porugues d'espant,
humils marietes.

Llevat de la poesia dels dos madrigals de l'opus primer, que en l'original de R.S.R. hi consta l'autoria d'Alfons Fernández Burgas (sic), en la resta d'aquestes cançons, quant a autor o autors de les poesies, en els originals, no hi consta cap nom, d'aquí que escric que són d'autors anònims.

Aquestes petites peces es poden interpretar seguides, a part de ser tractades d'una manera singular. Es poden també executar en forma de *Suite* instrumental, per a corn anglès, viola i piano.

Quant al cant, una soprano i una mezzosoprano s'alternen les repeticions de cada cant tret del final, que canten juntes. Únicament el Madrigal II de l'Opus 1, planteja un problema de registre. Aquest seria bo per a una contralt de música popular, també per a un contratenor i, fins i tot, per un tenor. En qualsevol cas, poden invertir-se els papers d'aquests cants a conveniència de la soprano i mezzosoprano, així, per exemple, el Madrigal I podria ser cantat per la mezzo i el Madrigal II per la soprano, a l'octava aguda.

Aquests opus són d'un nivell moderat de dificultat.

Són cançons miniatura algunes de les quals no duren ni un minut.

Aquestes cançons apunten l'esdevenidor dels opus de R.S.R. Hi podem escoltar el seu singular romanticisme, la seva espiritualitat i l'obra del mestre de capella.

La durada global d'aquesta petita *suite* de cançons és d'uns deu i escaig de minuts.

El revisor ha reunit aquestes cançons amb el mateix ordre dels opus, però ajustant les tonalitats i els àmbits del registre de les veus i dels instruments per tal de possibilitar la seva interpretació.

El revisor també ha hagut d'operar sobre les poesies; algunes de les quals presentaven defectes formals, lèxics, sintàctics i poètics, a part d'ortogràfics, que han obligat de fer-ho.

Com s'escau, els manuscrits de R.S.R. quedaran preservats per a la consulta i l'estudi dels músics i dels especialistes, i es destinarà, per al públic, la transcripció, la digitalització i les revisions que se n'han fet.

R.S.V. St.Feliu de G. 8-VIII-2011

UN ASSAIG LITERARI SOBRE UN ASPECTE DE LA REVISIÓ:
LA POESIA, LA VERSIFICACIÓ I LA MUSICACIÓ EN UN CAS,
EL CANT «Dia gris, Opus 2 - núm. 2»

1. Aquest cant es presenta al manuscrit de RSR sense referències de versificació ni puntuació i, per tant, en un primer moment l'escrivim en prosa horitzontal sense versificar.

"Deu ser molt fort avui el sol per tan de que sens gaire llum estendre deixa l'espai del cel com un llençol brut de grapats de cendra"

2. Si escrivim els versos probables, atenent a la similitud fonemalògica dels mots "estendre" (sic) i "cendra", que són els més clars en aquest aspecte, a més de la fraseologia musical de cinc frases que en fa RSR a l'hora de posar-hi música, deduïm la següent versificació:

"Deu ser molt fort
avui el sol
per tan de que sens gaire llum estendre
deixa l'espai
del cel com un llençol brut de grapats de cendra"

3. D'una part, la musicació d'aquesta poesia, una mica tosca, i el fenomen del cant, o la dramatització en veu alta, cantada dins el decurs d'una execució musical, presenten un tema de forma, una transtextualitat obtinguda dels diferents estrats que intervenen en l'operació de crear una cançó, com diria la Dra. Dolors Oller, catedràtica de Teoria de la Literatura de la Universitat Pompeu Fabra. El tema en qüestió consisteix en una disposició que fa que una cosa sigui comprensible o no en sigui, i, conseqüentment, sigui o no reeixida. La lectura que fa RSR, i que podem deduir de la seva musicació, el frasseig, les respiracions, els signes de puntuació, que encara que aquests no hi siguin, s'executen oralment i RSR fa aparèixer en els signes musicals de silenci, m'ha forçat a escriure'n una disposició, més que probable real, la qual molt probablement no seria, m'inclino a creure, la de l'anònim autor de la poesia. Només a tall d'exemple assajo d'escriure quelcom versemblant del costum i de la tradició, una forma equilibrada i ordenada de la poètica catalana del moment, inspirada en la cançó popular.

"Deu ser molt fort
avui el sol
per tan de que
sens gaire llum
estendre deixa
l'espai del cel
com un llençol brut
de grapats de cendra."

Segons aquesta disposició es tractaria d'un octet o de dos quartets. A més a més, sembla que el poeta comptava sil·laves, com es fa i es feia en castellà tradicionalment, i no peus mètrics com es feia i es fa en català. Els versos són de quatre sil·laves llevat dels dos darrers que són de cinc sil·laves. L'única rima consonant és interior, "cendra" i "estendre" (sic). No podem dir que siguin versos lliures o que aquesta poesia formi un cal·ligrama. Entre les demés rimes dominen les que se sostenen en mots monosil·làbics i podríem anomenar-les 'quasi rimes', fort-sol-llum-cel-brut, i en mots bisil·làbics, deixa-cendra, aquest darrer amb la rima interior esmentada d'"estendre". La fonemalogia dels mots 'fort' i 'grapats', tindrien unes similituds consonàntiques i, per tant, de fonemes, així com vocàl·liques 'espai' i 'gaire'. Però amb aquestes disquisicions no aclarim res, tenim la impressió de que ens esforcem a donar unes explicacions sobre uns fets no intencionats d'un poeta.

4. Si RSR hagués fet una musicació amb la disposició més acordada amb la poesia i la cançó popular, els compassos i els períodes de les frases musicals del cant haurien estat diferents. Com que no podem llegir l'original del poeta anònim, no podem descartar aquesta conjectura. La disposició formal, en la que el poeta, o RSR, infereix una rima sonant ja esmentada entre "estendre" i "cendra", en el cas de la cançó de RSR no es posa en dubte. Per això m'inclino a favor de la cançó que n'ha fet el músic, tot i que, insisteixo, no surto del dubte. Aquí, però, es tracta de donar primacia a l'obra de RSR, això és, fer-la entenadora i comprensible amb la màxima fidelitat a la música que ens ha fet conèixer aquesta poesia.

Dit això, aprofundint en aquesta cançó i seguint el mateix dictat del cant, m'he vist forçat, a l'hora de cantar-la jo mateix, a superar unes dificultats interpretatives. El fet de cantar en aquest context una evocació tan poc expressiva com és el mot "bruta", m'he vist forçat a canviar-el per un altre mot menys agressiu com és "grisa", i s'ha assauejat el problema sense traïr el sentit. A part que aquest ens ajuda a comprendre millor el sentit global de la poesia, en lloc de núvols allò que enfosqueix el cel és la calitja, que és el sentit que li donava el poeta a la seva poesia. I encara he fet una segona intervenció, he canviat l'ordre dels mots. Si en l'original, la rima interior, "estendre-cendra", donada la diferència entre l' 'e' de cendra i l' 'e' d'estendre, la qual no té prou impuls, he reforçat la forma que s'infereix en el gest d'estendre, per exemple, una 'alfombra' o una tela, gest que musicalment s'executa molt bé i reforça el sentit del cant. Per tant, proposo d'acabar amb "un llençol gris", és a dir que allargo la sil·laba tònica de "llençol", i no la tònica de 'cendra de "amb grapats de cendra". Semànticament el valor dels dos mots, llençol i cendra, són diferents, un és repòs l'altre és descomposició, un és de signe positiu i l'altre negatiu. I això és allò que suggereix la música i el cant de RSR. i no el contrari. Per tant, segons aquesta manera de interpretar l'arxitekturalitat d'aquest cant la cosa quedaria de la següent manera:

"Deu ser molt fort
avui el sol
per tal de que, sens gaire llum, estendre
deixa a l'espai
del cel grapats de cendra en un llençol gris".

Apareix un matis molt important, una poesia màgica o un cant màgic en el que la grisor del cel es metaforitza amb un llençol gris, i en tractar-se d'un dia que fa sol, no podem deixar de pensar que es tracta d'un dia que hi ha calitja, dels que abunden a l'estiu de la Plana.

RSV. 28/8/2011
Sant Feliu de Guíxols